

24. 8. 2007

ID: 49856

Připustnost trestního stíhání

Přednost zájmu na stabilitě a nezměnitelnosti rozhodnutí v případě rozhodování o stížnosti pro porušení zákona nelze dát v případech, když napadeným rozhodnutím byla zasažena ústavně garantovaná práva.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 4 Tz 190/2006, ze dne 7.3.2007)

Nejvyšší soud České republiky projednal ve veřejném zasedání stížnost pro porušení zákona, podanou ministrem spravedlnosti České republiky ve prospěch obviněného D. V., proti usnesení Okresního soudu v Olomouci ze dne 2. 2. 1994 sp. zn. 31 T 21/94, a rozhodl podle § 268 odst. 2, § 269 odst. 2 a § 271 odst. 1 tr. ř. tak, že pravomocným usnesením Okresního soudu v Olomouci ze dne 2. 2. 1994 sp. zn. 31 T 21/94, a v řízení předcházejícím, byl porušen zákon v ustanovení § 307 odst. 1, 2 tr. ř., v tehdy účinném znění, v neprospěch obviněného D. V. Napadené usnesení se zrušuje a zrušují se také další rozhodnutí na zrušené usnesení obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 11 odst. 1 písm. f) tr. ř. se zastavuje trestní stíhání obviněného D. V. pro skutek spočívající v tom, že ač dne 14. 6. 1993 osobně převzal povolávací rozkaz Městské vojenské správy v O., který mu určoval dne 1. 7. 1993 do 12.00 hodin nastoupit vojenskou základní službu u v. ú. v H., v úmyslu trvale se vojenské službě vyhnout tuto službu nenastoupil ani do 24 hodin po lhůtě stanovené v povolávacím rozkaze, v němž obžaloba spatřovala trestný čin nenastoupení služby v ozbrojených silách podle § 269 odst. 1 tr. zák., ve znění účinném do 30. 11. 1999.

Z odůvodnění:

Na základě obžaloby býv. vojenského obvodového prokurátora v Olomouci ze dne 19. 10. 1993 sp. zn. Opv 459/93 a po provedeném hlavním líčení vydal Okresní soud v Olomouci dne 2. 2. 1994 pod sp. zn. 31 T 21/94 usnesení, kterým bylo podle § 307 tr. ř. podmíněně zastaveno trestní stíhání obviněného D. V. pro skutek kvalifikovaný jako trestný čin nenastoupení služby v ozbrojených silách podle § 269 odst. 1 tr. zák. a podle § 307 odst. 2 tr. ř. byla obviněnému stanovena zkušební doba v trvání dvou let. Toto usnesení nabylo právní moci dnem 8. 2. 1994.

Trestného jednání se obviněný D. V. dopustil tím, že ač dne 14. 6. 1993 osobně převzal povolávací rozkaz Městské vojenské správy v O., který mu určoval dne 1. 7. 1993 do 12.00 hodin nastoupit vojenskou základní službu u v. ú. v H., v úmyslu trvale se vojenské službě vyhnout tuto službu nenastoupil ani do 24 hodin po lhůtě stanovené v povolávacím rozkaze.

Usnesením Okresního soudu v Olomouci ze dne 20. 11. 1996 sp. zn. 31 T 21/94 bylo podle § 308 odst. 1 tr. ř. rozhodnuto, že se obviněný D. V. osvědčil ve zkušební době podmíněného zastavení trestního stíhání. Předmětné usnesení nabylo právní moci dne 26. 11. 1996.

Proti usnesení Okresního soudu v Olomouci ze dne 2. 2. 1994 sp. zn. 31 T 21/94 podal ministr spravedlnosti podle § 266 odst. 1 tr. ř. stížnost pro porušení zákona ve prospěch obviněného D. V. Porušení zákona ministr spravedlnosti spatřuje v ustanoveních § 2 odst. 5, 6 a § 11 odst. 1 písm. f) tr. ř., v tehdy účinném znění, v neprospěch obviněného. S odkazem na citaci těchto zákonných ustanovení stěžovatel zdůraznil, že Okresnímu soudu v Olomouci byl v době rozhodování tímto usnesením znám rozsudek bývalého Vojenského obvodového soudu v Olomouci ze dne 19. 5. 1993 sp. zn. 4 T 100/1993 (č. l. 9 - 11), který nabyl právní moci dne 2. 6. 1993, jímž byl obviněný D. V. uznán vinným trestným činem nenastoupení služby v ozbrojených silách podle § 269 odst. 1 tr. zák., jehož se dopustil v lednu roku 1993, za což byl odsouzen k trestu odnětí svobody v trvání dvanácti měsíců, s podmíněným odkladem na zkušební dobu jednoho roku.

Stěžovatel poukázal na to, že základním znakem trestného činu podle § 269 odst. 1 tr. zák. v tehdy účinném znění, byl úmysl pachatele trvale se vyhnout vojenské službě. Vzhledem k odsouzení obviněného rozsudkem bývalého Vojenského obvodového soudu v Olomouci ze dne 19. 5. 1993 sp. zn. 4 T 100/1993 se proto v případě jeho trestního stíhání vedeného u Okresního soudu v Olomouci pod sp. zn. 31 T 21/94 jednalo o stíhání pro skutek, pro který již byl,

v souladu s ustálenou soudní praxí, pravomocně odsouzen. Za těchto okolností mělo být trestní stíhání Okresním soudem v Olomouci z důvodu uvedeného v ustanovení § 11 odst. 1 písm. f) tr. ř. zastaveno. Na tomto porušení zákona podle stěžovatele nemůže nic změnit ani skutečnost, že na základě usnesení Okresního soudu v Olomouci ze dne 20. 11. 1996 č. j. 31 T 21/94-50, jímž bylo podle § 308 odst. 1 tr. ř. rozhodnuto, že se obviněný ve zkušební době podmíněného zastavení trestního stíhání osvědčil, došlo k účinkům zastavení trestního stíhání.

V závěru stížnosti pro porušení zákona proto ministr spravedlnosti navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 268 odst. 2 tr. ř. výše vytýkané porušení zákona v neprospěch obviněného D. V. vyslovil, podle § 269 odst. 2 tr. ř., aby napadené usnesení zrušil, včetně všech dalších obsahově navazujících rozhodnutí, která touto změnou pozbyla svého podkladu a dále, aby postupoval podle § 270 odst. 1, příp. podle § 271 odst. 1 tr. ř.

Nejvyšší soud přezkoumal podle § 267 odst. 3 tr. ř. zákonnost a odůvodněnost těch výroků rozhodnutí, proti nimž byla stížnost pro porušení zákona podána, v rozsahu a z důvodů v ní uvedených, jakož i řízení napadené části rozhodnutí předcházející a dospěl k následujícím zjištěním a závěrům.

Podle § 11 odst. 1 písm. f) tr. ř. nelze trestní stíhání zahájit a bylo-li již zahájeno, nelze v něm pokračovat a musí být zastaveno proti tomu, proti němuž dřívější stíhání pro týž skutek skončilo pravomocným rozsudkem soudu nebo bylo pravomocně zastaveno, jestliže rozhodnutí nebylo v předepsaném řízení zrušeno.

Podle § 307 odst. 1 tr. ř. ve znění účinném do 31. 12. 2001 v řízení o trestném činu, za který zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice nepřevyšuje pět let, může se souhlasem obviněného soud a v přípravném řízení státní zástupce podmíněně zastavit trestní stíhání, jestliže a) obviněný se k trestnému činu doznal, b) nahradil škodu, pokud byla činem způsobena, nebo s poškozeným o její náhradu uzavřel dohodu, anebo učinil jiná potřebná opatření k její náhradě, a vzhledem k osobě obviněného, s přihlédnutím k jeho dosavadnímu životu a k okolnostem případu lze důvodně takové rozhodnutí považovat za dostačující.

Podle § 2 věty první téhož ustanovení tr. ř. v rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání se stanoví zkušební doba na šest měsíců až dva roky.

Podle § 308 odst. 1 tr. ř. jestliže obviněný v průběhu zkušební doby vedl řádný život, splnil povinnost nahradit způsobenou škodu a vyhověl i dalším uloženým omezením, rozhodne orgán, jenž trestní stíhání v prvním stupni podmíněně zastavil, že se osvědčil. Jinak rozhodne, a to případně i během zkušební doby, že se v trestním stíhání pokračuje.

Podle § 308 odst. 3 tr. ř. právní mocí rozhodnutí o tom, že obviněný se osvědčil, nebo uplynutím lhůty uvedené v odstavci 2 nastávají účinky zastavení trestního stíhání (§ 11 odst. 1 písm. f).

Z odůvodnění napadeného usnesení okresního soudu ze dne 2. 2. 1994 sp. zn. 31 T 21/94 vyplynulo, že v době jeho vydání byl obviněný D. V. za obdobné jednání již pravomocně odsouzen a potrestán. Tento poznatek byl doložen jednak opisem rozsudku býv. Vojenského obvodového soudu v Olomouci ze dne 19. 5. 1993 sp. zn. 4 T 100/93, založeného ve spise na č. l. 9 - 11, a jednak z opisu rejstříku trestů na č. l. 24 téhož trestního spisu. Bývalý vojenský obvodový soud citovaným rozsudkem uznal D. V. vinným trestným činem nenastoupení služby v ozbrojených silách podle § 269 odst. 1 tr. zák., protože ačkoliv dne 9. 12. 1992 osobně převzal povolávací rozkaz Městské vojenské správy O., který mu určoval dne 5. 1. 1993 do 12.00 hod. nastoupit vojenskou základní službu u v. ú. S., vojenskou službu nenastoupil ani ve lhůtě do 24 hodin po termínu stanoveném v povolávacím rozkaze.

Z provedených důkazů bylo zjevné, že obviněný D. V. v obou případech vojenskou službu nenastoupil z náboženských důvodů, jelikož byl a je členem náboženské společnosti S. J. Svůj trvalý úmysl nevykonávat vojenskou základní službu dal jednoznačně najevo již při svém prvním soudním projednání před bývalým vojenským obvodovým soudem a na tomto pak setrval i v hlavním líčení u Okresního soudu v Olomouci. Vzhledem k tomuto jednotlicímu úmyslu bylo nutno jednání obviněného ze dne 5. 1. 1993 a ze dne 1. 7. 1993 ve vztahu k odmítnutí výkonu vojenské služby považovat za jeden skutek, když tento právní závěr vychází z ustálené judikatury Ústavního soudu, která taková jednání jako týž skutek hodnotí a pokládá je za věc rozsouzenou, (viz nálezy Ústavního soudu ze dne 18. 9. 1995 sp. zn. IV. ÚS 81/95 a ze dne 20. 3. 1997 sp. zn. I. ÚS 184/96).

Z tohoto pohledu tedy nemělo být v pořadí druhé trestní stíhání obviněného zahajováno. Na straně druhé je však třeba zdůraznit, že v trestní věci obviněného D. V., vedené u Okresního soudu v Olomouci pod sp. zn. 31 T 21/94, soudem nebyla meritorně konstatována vina obviněného a tudíž mu ani nebyl uložen trest. Trestní stíhání zde bylo skončeno aplikací tzv. odklonu, jímž podmíněně zastavení trestního stíhání podle ustanovení § 307 a násl. tr. ř. je. V

situaci, kdy se obviněný posléze osvědčil ve zkušební době podmíněného zastavení trestního stíhání, což vyplývá z usnesení okresního soudu ze dne 20. 11. 1996, byl ve své podstatě nastolen obdobný právní stav, jehož dosažení se nyní domáhá podaná stížnost pro porušení zákona. V této souvislosti je třeba zároveň akcentovat skutečnost, že při rozhodování o stížnosti pro porušení zákona musí v posuzovaném případě převážit zájem na plné zákonitosti a postupu řízení nad zájmem na stabilitě a nezměnitelnosti takového rozhodnutí, ale pouze při závažných a podstatných vadách, pro které nemůže rozhodnutí napadené stížností pro porušení zákona obstát (srovnej usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 1. 2001 sp. zn. 7 Tz 290/2000, uveřejněné pod č. T 38 Souboru rozhodnutí Nejvyššího soudu – C. H. Beck).

Kriteriem pro určení míry zájmu na zákonitosti rozhodnutí a zájmu na stabilitě a nezměnitelnosti takového rozhodnutí je okolnost, že jde o zásadní a podstatné vady, pro které nemůže rozhodnutí obstát a kdy na právní moci není možno trvat, neboť by to bylo ohrožením zákonného a spravedlivého rozhodování. V tomto směru Nejvyšší soud poukázal na odůvodnění nálezu pléna Ústavního soudu České republiky ze dne 31. 10. 2001 sp. zn. Pl. ÚS 15/2001, publikovaného pod č. [424/2001](#) Sb. „Žádný právní řád není a nemůže být z hlediska soustavy procesních prostředků k ochraně práv vybudován ad infinitum. Každý právní řád přináší a nutně musí přinášet určitý počet chyb. Účelem přezkumného řízení může reálně být takováto pochybení aproximativně minimalizovat, a nikoli beze zbytku odstranit. Soustava přezkumných instancí je proto výsledkem poměrování na jedné straně úsilí o dosažení panství práva, na druhé straně efektivity rozhodování a právní jistoty. Z pohledu tohoto kritéria je podání mimořádného opravného prostředku, čili prodloužení řízení a prolomení principu nezměnitelnosti rozhodnutí, které již nabylo právní moci, adekvátní pouze v případě důvodů výjimečných“. V posuzované trestní věci nepředstavuje zjištěná vada ve svém celku natolik závažné porušení zákona, jež by bylo nutné napravovat v řízení o stížnosti pro porušení zákona. V daném případě je zájem na stabilitě rozhodnutí nepochybně větší, než zájem na nápravě pochybení, které v konečném důsledku nepředstavuje zhoršení postavení obviněného.

Vzhledem k výše uvedenému Nejvyšší soud podanou stížnost pro porušení zákona svým usnesením ze dne 4. 10. 2005 sp. zn. 4 Tz 128/2005 podle § 268 odst. 1 písm. c) tr. ř. zamítl, jako nedůvodnou.

Proti tomuto usnesení Nejvyššího soudu si obviněný D. V. podal ústavní stížnost, na základě které Ústavní soud svým nálezem ze dne 14. 12. 2006 sp. zn. III. ÚS 25/06 toto usnesení zrušil.

V odůvodnění nálezu Ústavní soud mj. uvedl, že je podle jeho názoru i v daném případě „nepřijatelné, aby rozhodnutí, jež bylo prohlášeno za nezákonné a současně za porušující základní lidská práva a svobody, bylo ponecháno i nadále v platnosti s obecným odkazem na zájem na stabilitě a nezměnitelnosti rozhodnutí v případě rozhodování o stížnosti pro porušení zákona“. Opětovně platí, že „nelze souhlasit ani s názorem ... podle kterého se v posuzovaném případě nejedná o takovou vadu, která představuje závažné porušení zákona a kterou by nebylo nutné napravovat v řízení o stížnosti pro porušení zákona. Naopak ... a to i vzhledem k rozsáhlé judikatuře (Ústavního soudu) ve věci tzv. odpíračů vojny, se o podstatnou vadu řízení jedná, a proto měla být rozhodnutím Nejvyššího soudu napravena“.

Není pochyb, že trestní stíhání stěžovatele bylo zahájeno nepřipustně ve smyslu § 11 odst. 1 písm. f) tr. ř., a mělo být podle tohoto ustanovení (coby výraz zásady „ne bis in idem“) též zastaveno, a nikoli (až) uplatněním zásady obsažené v § 308 odst. 1, 3 tr. ř. Přednost zájmu na stabilitě a nezměnitelnosti rozhodnutí v případě rozhodování o stížnosti pro porušení zákona nelze dát v případech, když napadeným rozhodnutím byla zasažena ústavně garantovaná práva. Právě o takové právo zde jde, pakliže čl. 8 odst. 2 Listiny stanoví, že nikdo nesmí být stíhán jinak než z důvodů a způsobem, který stanoví zákon. Je totiž zřejmé, že „způsob, který stanoví zákon“, zahrnuje logicky i tu podmínku přípustnosti trestního stíhání, již negativně vyjadřuje zmíněné ustanovení § 11 odst. 1 písm. f) tr. ř. Hodnocení zákonitosti napadeného rozhodnutí (srov. § 266 tr. ř.) pak nemůže být závislé na nepředjímatelných pozdějších okolnostech (určité kvalitě následného chování obviněného, existenci rozhodnutí, že se obviněný osvědčil apod.) a nemůže být ani významné, rozhoduje-li Nejvyšší soud před uplynutím zkušební lhůty či potom; v rovině základních lidských práv stěžovatele je nepřehlédnutelný rozdíl mezi účinky zastavení trestního stíhání podle § 308 odst. 1, 3 tr. ř. a zastavením trestního stíhání bez dalšího, podle § 11 odst. 1 písm. f) tr. ř. V prvním případě účinky zastavení trestního stíhání vycházejí z předpokladu zákonně zahájeného a odůvodněně vedeného trestního řízení (viz § 307 odst. 1 tr. ř.) a chování obviněného ve zkušební lhůtě je podrobena zvláštnímu hodnocení, zatímco v případě druhém se trestní stíhání zastavuje (již) proto, že bylo zahájeno, resp. vedeno podle zákona nepřipustně.

Ústavní soud tak dospěl k závěru, že napadeným usnesením Nejvyššího soudu bylo zasaženo do stěžovatelova ústavně zaručeného práva na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny, jakož i práva na spravedlivý proces podle čl. 6 odst. 1 Úmluvy, a proto podle ustanovení § 82 odst. 3 písm. a) zákona o Ústavním soudu zmíněné usnesení zrušil.

Podle § 314h odst. 1 tr. ř. po doručení nálezu Ústavního soudu, kterým bylo zrušeno rozhodnutí orgánu činného v

trestním řízení nebo jeho části, pokračuje tento orgán v tom stadiu řízení, které bezprostředně předcházelo vydání zrušeného rozhodnutí, nestanoví-li zákon nebo nález Ústavního soudu jinak. Přitom je vázán právním názorem, který vyslovil ve věci Ústavní soud, a je povinen provést úkony a doplnění, jejichž provedení Ústavní soud nařídil.

Nejvyšší soud v souladu s výše citovaným ustanovením trestního řádu v předmětné věci nařídil nové veřejné zasedání a po provedení dokazování rozhodl tak, jak je uvedeno ve výroku tohoto rozsudku.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Předávací vazba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Trestní odpovědnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Oběť trestného činu](#)
- [Dohoda o vině a trestu](#)
- [Zajištění nároku poškozeného](#)
- [Práva obviněného \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Vydání příkazu k dodání do výkonu trestu](#)
- [Neoprávněná činnost pro cizí moc](#)
- [Kvalifikace skutku](#)
- [Odnětí věci rozhodujícímu soudci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náhradní trest](#)